

Išeivijos rašytojai Vilniuje: 4 dienos bendrystės ir įkvėpimo

„Ačiū, kad nešat savo medų į bendrą avilį“, - šiais žodžiais į Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimo dalyvius kreipėsi renginio iniciatorė, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen. Birželio 3-6 dienomis Vilniuje vykusiam renginyje dalyvavo 33 lietuvių išeivijos rašytojai iš 15 pasaulio šalių.

Indrė Pliuškytė-Zalickienė

Pasauliolietuvis.lt

Nuotraukos: Indrės Pliuškytės-Zalickienės

Kūrėjai, pabirę po pasaulį nuo Lenkijos iki Šri Lankos, keturioms dienoms nėrė į intensyvią programą, kurioje laukė parodos, pasaulio lietuvių rašytojų kūrybos rinkinio „Egzodika III“ skaitymai, kūrybinės dirbtuvės, susitikimai su Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto tyrėjais, Lietuvos rašytojų sąjungos, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovais.

„Mūsų tikslas – kad į užsienį išvykę lietuviai nenusisuktų nuo Lietuvos, kad jų ryšiai su Tėvyne būtų platesni, – sako J. Caspersen. – Taip kilo idėja telkti užsienio lietuvius pagal jų specialybes, interesus ar hobius.“

J. Caspersen Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavime 2025 m. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (Vygaudo Juozaičio) nuotr.

Visuose suvažiavimo renginiuose dalyvavo ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkė Dalia Henke bei Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovas Lietuvoje Antanas Vinkus.

Susitikimas su žinomu Lenkijos režisieriumi

Pirmuoju suvažiavimo renginiu tapo poetės Barbaros Gruszka-Zych, fotografo Grzegorz Lityńskiego knygos apie lenkų režisierių, rašytoją, scenaristą Krzysztofą Zanussį „Zanussi per daiktus“ pristatymas. Susitikime išeivijos lietuvių rašytojai turėjo progą ne tik išvysti įstabaus interjero ir sodo nuotraukomis praturtintą knygą, kuri per daiktus pasakoja režisieriaus ir jo žmonos biografiją, bet ir susipažinti su pačiu K. Zanussiu.

Pasak J. Caspersen, per ankstesnius suvažiavimus rašytojai išreiškė norą sužinoti daugiau apie scenarijų rašymą, tad Lietuvos rašytojų sąjungos dėka ir dėl sėkmingo atsitiktinumo ir buvo suorganizuotas susitikimas su žinomu režisieriumi ir scenaristu.

Atidaryme - Prezidento žodis

Suvažiavimo atidarymas vyko Lietuvos Respublikos prezidentūros Baltojoje salėje. Renginį vedė Lietuvių literatūros ir tautosakos direktorė prof. Aušra Martišiūtė-Linartienė ir Prezidento vyriausioji patarėja istorikė Jolanta Karpavičienė, kurios kalba ne vieną klausytoją sujaudino iki širdies gelmių. J. Karpavičienė jautriai priminė, koks didelis yra lietuvių išeivių vaidmuo Lietuvos istorijoje. Istorikė pasakojo, jog dabartiniame prezidentūros pastate paskutiniais sovietmečio metais veikė Menininkų rūmai, kurie „brandino Lietuvos Nepriklausomybės idėją“.

Renginio vedėja papasakojo apie 1988 m. toje pačioje salėje vykusį susitikimą su iš JAV atvykusia Marija Gimbutiene. J. Karpavičienė sakė mananti, kad tuo metu daugelis atėjusiųjų susitikti patyrė lūžį – pamatę iš laisvo pasaulio atvykusią žymią lietuvių mokslininkę, iš tikro patikėjo, kad Lietuva gali būti ir laisva, ir ori.

J. Karpavičienė kalbėjo, jog neretai mes, lietuviai, neįvertiname savo tapatybės, nors kitų šalių aukščiausio rango pareigūnai yra sužavėti lietuvių kova už laisvę ir kalbą, ypač knygnešių didvyriškais žygiais ir drąsa netgi paaukoti savo gyvybę dėl kelių nelegaliai gabenamų spaudinių. O užsienio lietuvių rašytojai tam tikra prasme yra šiuolaikiniai knygnešiai, siekiantys skleisti lietuvišką žodį už Lietuvos ribų.

Atidaryme dalyvavo ir Prezidentas Gitanas Nausėda, jis kalbėj o apie „Aušros“ rinkinio reikšmę. Valstybės vadovas pasakojo vis atsiverčiantis jį ir atrandantis jame ką nors nauja. Prezidentui buvo įteiktas Pasaulio lietuvių rašytojų kūrybos rinkinys „Egzodika III“.

Čiurlionis ir kūrybiškiausios knygos

Vileišių rūmuose suvažiavimo dalyvių laukė išskirtinis reginys – interaktyvi ekspozicija „Čiurlionis ir jo amžininkai Pirmojoje lietuvių dailės parodoje“. Joje pristatomas vaizdo projekcijas lydėjo teatro „Arbatvakaris“ aktorių Eglės Tulevičiūtės ir Kristijono Sipario, įkūnijusių Sofijos Gimbutaitės ir Antano Žmuidzinavičiaus personažus, pašnekesys.

Vėliau išeivijos rašytojai dalyvavo Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto dr. Gintarės Bernotienės paskaitoje apie kūrybiškiausių metų knygų atrankos kriterijus. G. Bernotienė kalbėjo ne tik apie komisijos darbo specifiką, knygų tendencijas, bet ir ypatingą rašytojų vaidmenį – ganytojiškumą.

Apie prakeiksmus rašytojams ir skaitymo skatinimą

Birželio 5 d. su pasaulio lietuvių rašytojais savo išvalgomis paskaitoje „Skaitymas kaip savęs pažinimo ir supratimo procedūra. Metafora ir eksperimentas poezijoje“ dalinosi charizmatiškas rašytojas, poetas, filosofas Liutauras Degėsys. Poetas kalbėjo, kad vienas iš būdų paskatinti žmogų skaityti yra paskatinti jį rašyti, ir jis neretai kaip tik taip ir daro susitikęs su vaikais. L. Degėsys, kurio trys dešimtys eilėraščių yra nugulę pradinukų vadovėliuose, sakė, jog baisiausias prakeiksmas rašytojui yra palinkėjimas „gyventi neskaitančiųjų epochoje“.

Poeto ir filosofo Liutauras Degėsio kūrybinės dirbtuvės.

„Jei mano prakeiksmas išsipildytų, geriausiu atveju galėtume rašyti vieni kitiems“, – su šypsena kalbėjo poetas ir dalinosi savo atradimais, kaip įtraukia vaikus į skaitymą ir kad daugiausia iššūkių kelia darbas su septintų klasių mokiniais.

Skaitymai kaip būdas „pasimatuoti batus“

Du suvažiavimo vakarus Rašytojų klube vyko rinkinio „Egzodika III“ skaitymai, kurių metu būta ir gaudulio, ir juoko, ir mąslių žvilgsnių pro langus, ir

griausmingų aplođismentų. Šie skaitymai, anot renginio iniciatorės, PLB Kultūros komisijos pirmininkės Jūratės Caspersen, išeivijos rašytojams yra būdas „pasimatuoti batus“ – ne tik paskaityti savo kūrybą, bet ir išgirsti kitų, pasilyginti, įsivertinti savo kūrybos gelmes.

„Galutinis noras būtų, kad pasaulio lietuvių rašytojai būtų Lietuvoje paauginami, padrąsinami, pamotyvuojami“, – sakė J. Caspersen. Ji palinkėjo, jog išnyktų takoskyra tarp lietuvių rašytojų užsienyje ir Lietuvoje.

Apie archyvus, metų knygas ir finansavimą

Paskutinę suvažiavimo dieną rašytojai būrėsi Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje sužinoti apie Metų knygos rinkimų akciją, Lietuvos kultūros tarybos finansavimą bei pasižvalgyti po diasporos rašytojų knygų parodą. Vėliau Rašytojų klube dalyviai susitiko su leidinio anglų kalba „Vilnius review“ redaktoriumi Sauliumi Vasiliausku.

Dokumentinio paveldo tyrimų departamento direktorė dr. Jolanta Budriūnienė minėjo, jog nacionalinės bibliotekos bendradarbiavimas su išeivija prasidėjo dar Nepriklausomybės priešaušryje. Skatindama jį tęsti Lituanistinio skyriaus vyriausioji tyrėja dr. Dalia Cidzikaitė suvažiavimo dalyvių prašė, kad nors vienas egzempliorius užsienyje išleistų knygų patektų į nacionalinės bibliotekos archyvus.

Poeto ir filosofo Liutauro Degėsio kūrybinėse dirbtuvėse.

Vaikų ir jaunimo literatūros centro vadovas Justinas Vancevičius, kuris šiemet organizavo ir Metų knygos rinkimus, akcentavo, kad knygų egzempliorius nacionalinei bibliotekai reikia pateikti dar ir tam, kad knygos galėtų būti įtrauktos į Metų knygos rinkimų akciją. Papasakojęs apie komisijos sudarymo, knygų atrankos procesus, J. Vancevičius išėivijos rašytojams pateikė ir įdomių statistinių duomenų apie skaitytojų balsavimą.

Daug klausimų ir pasiūlymų sulaukė Lietuvos kultūros tarybos atstovas doc. dr. Dainius Vaitiekūnas, apžvelgęs tarybos finansavimo kriterijus ir užsiminęs apie naujausios apklausos duomenis, kurie rodo, kad nors menininkai nėra patenkinti savo finansine situacija, jie visgi jaučiasi laimingi.

„Darbo turime visi labai daug. Jūs – kurti, rašyti ir dovanoti po egzempliorių

nacionalinei bibliotekai“, – susitikimą Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje apibendrino Jūratė Caspersen ir padėkojo suvažiavimo organizatoriams ir partneriams.

Sujungė skirtingas šalis ir kartas

„Pasijutau padrąsinta ir įvertinta“, – sako Neringa Ablingytė, Jungtinės Karalystės lietuvė, viena iš 33 pasaulio lietuvių, birželio 3–6 dienomis Vilniuje dalyvavusių trečiajame Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavime.

Panašiais jausmais dalijosi ir kiti suvažiavimo dalyviai. Jie mano, kad gyvas susitikimas su tautiečiais įkvepia ir naujiems projektams, o kai kurie užmezga ir kūrybinio bendradarbiavimo ryšius.

Lietuvos garbės konsulė Australijoje Eglė Garrick teigė pajutusi, jog „gimė po laiminga žvaigžde“, kai, ruošdamasi į birželį vykiantį Garbės konsulų susitikimą ir į savo knygos pristatymą Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, sužinojo, kad jos viešnagės Lietuvoje metu vyks Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas.

Iš JAV atvykusi Milda DeVoe užsiminė, kad didžiausią išpūdį jai paliko susitikimas su Prezidentu ir jo dėmesys knygoms. JAV lietuvė atviravo, jog atvažiavusi į suvažiavimą jautėsi Lietuvoje priimta kaip sava.

Jolita Zykutė iš Vokietijos prisipažino esanti „apžavėta žmonių kūrybingumo“ ir pajutusi tautinį pasididžiavimą. „Šis suvažiavimas sujungia ne tik skirtingas šalis, bet ir skirtingas kartas“, – sakė rašytoja J. Zykutė.

Idėja kilo Knygų klube

Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimo idėjos autorė J. Caspersen pasakojo, kad mintis jį rengti išsirutuliojo po 2018-aisiais vykusio antrojo Pasaulio lietuvių dailininkų suvažiavimo.

Organizuodama dailininkų parodą J. Caspersen sako supratusi, koks tai sudėtingas procesas: „Reikia institucijų, reikia žmonių, reikia lėšų, reikia jėgos.“ Tad kai 2019-uosius LR Seimas paskelbė Pasaulio lietuvių metais, ėmė galvoti, kurią dar interesų grupę būtų galima sujungti.

„Kadangi pati jau 20 metų vadovauju Knygos klubui Šveicarijoje, kilo mintis sukviesti rašytojus“, – sako J. Caspersen. Dar nesibaigus visiems renginiams, trečiojo suvažiavimo dalyviai apibėrė renginio sumanytoją pasiūlymais ir idėjomis susitikti dažniau nei kas trejus metus.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.